

Project: Blij met mij

Literatuur

Identiteit, Groep 1-2

We hebben allemaal billen waarmee we kunnen wiebelen. We hebben een voor- en een achterkant. We lijken op elkaar en toch ook niet. Daarom willen we soms iets kunnen wat de ander kan, zoals net zo ver kunnen kijken als een giraf. Of iets hebben wat de ander heeft, bijvoorbeeld van die mooie krullen. Zo gaat het ook met de dieren in de prentenboeken die gebruikt worden in dit project. Kikker wil graag een ander zijn en de Bonte Kameleon leent allemaal eigenschappen van andere dieren.
De leerlingen hebben misschien ook wel dat soort wensen. Ze bedenken wat zij graag willen kunnen. Welke eigenschappen willen ze graag hebben? Ze bewerken foto's van henzelf en gaan lenen, rijmen, lijmen en uitbeelden. En zo ontdekken ze dat je blij met jezelf kunt zijn, van voren en van achteren, met je wiebelbillen en met of zonder geleende vleugels.

1. Informatie voor de leerkracht

Welkom!
Je gaat in de klas werken met het lesmateriaal van Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH). Voor je aan de slag gaat leggen we je uit hoe je dit project tot een succes kunt maken.

Samen ontdekken
Onze cultuurlessen zijn gebaseerd op de didactiek van procesmatig werken, de leerlingen doorlopen hierbij een creatief proces. Zij worden zich bewuster van zichzelf, hun omgeving en ontdekken op een speelse manier hun creatieve vermogen. Met als kern dat je als leerkracht samen met de leerlingen beleeft, beschouwt, verbeeldt, bedenkt en maakt.

Houdingsdoelen
Bij de introductie, oriëntatie en opdrachten worden kennisdoelen en vaardigheidsdoelen benoemd. Onderstaande houdingsdoelen gelden in het algemeen:

- De leerling toont zich nieuwsgierig en proactief.
- De leerling kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Tips en aanbevelingen

- We raden je aan meer te lezen over de opzet van COH en het DNA van COH.
- Bekijk vooral ook de instructiefilmpjes over creatief proces en filosofisch gesprek.
- Overleg en deel je plannen met de ICC'er of je cultuurcoach.
- Wij adviseren je het hele project van tevoren door te lezen om je goed voor te bereiden en de mogelijkheden te ontdekken die het project biedt.
- Je kunt het lesmateriaal ook downloaden en printen. Gebruik het digibord voor het beeldmateriaal.
- Als richtlijn adviseren wij voor het doorlopen van het creatief proces in het hele project, zes tot acht lesmomenten in te plannen. Alle projecten hebben een introductie, oriëntatie en drie opdrachten. Je kunt ervoor kiezen het lesmateriaal naar eigen wensen aan te passen.
- Iedere opdracht heeft dezelfde opbouw: onderzoeken, uitvoeren en presenteren. De reflectievragen kunnen tijdens en na iedere fase van het creatief proces met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.
- Nodig eens een kunstenaar in de klas uit. Die kan levendig en beeldend over het beroep vertellen dat past bij dit project. Het gerelateerde aanbod bij dit project vind je op onze site.
- Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is ook van grote meerwaarde. Zie VONK voor het actuele aanbod.
- Bedenk ook van tevoren bij welke onderdelen je ouders/verzorgers kunt of wilt inschakelen. Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Projectspecifieke informatie

Over dit project
In de introductie/oriëntatie maken de leerlingen via enkele liedjes en gedichten kennis met het thema en begrip ´lichaam´. Deze laten zien dat je lichaam een onderdeel van je identiteit is en dat je trots kunt zijn op (delen van) je lichaam. Wat zit er aan de voorkant van je lichaam, en wat aan de achterkant? En wat kun je daar mee?

De prentenboekjes *Kikker is kikker* en *Was ik maar* gaan over dieren die eigenlijk heel graag een ander dier zouden willen zijn. Uiteindelijk komen ze erachter dat ze eigenlijk erg blij zijn met wie ze zelf zijn, ze zijn immers ook heel bijzonder. In een foto van zichzelf of op een vel papier verwerken de leerlingen hun wens; wat zou jij eigenlijk heel graag kunnen?
Daarna gaan ze met *De Kakelbonte Kameleon* op avontuur. Ook de kameleon is eigenlijk liever iemand anders. Maar hij maakt het wel erg bont: hij verzamelt zoveel eigenschappen van zoveel dieren, dat hij een onherkenbare kameleon wordt, en eigenlijk heel ongelukkig. Leerlingen vullen naar aanleiding hiervan hun foto verder aan. Hoe zouden ze dan eigenlijk kunnen heten?
Tenslotte rijmen we met lichaamsdelen: beeldrijm (aan de hand van *Ik ben ik en jij bent jij*) en woordrijm (aan de hand van het gedichtje *Lijmen*). Welke fantasiedieren zouden de leerlingen van een paar echte dieren kunnen maken, als ze onderdelen zouden mogen husselen?

Via (voorlees)verhalen, prentenboeken en liedjes leren de leerlingen over de identiteit van de personen en dieren in verhalen. En via die verhalen ook over hun eigen identiteit. Voor de jongsten geldt hier vooral het ontdekken van hun eigen entiteit (´ik besta´) en daarbij staat het eigen lichaam centraal.

Doelen
Er worden twee hoofddoelen geformuleerd die specifiek zijn voor het hele project. Dit zijn doelen op het gebied van kennis en vaardigheden. Aan het eind van het project worden deze doelen geëvalueerd met behulp van de succescriteria op het gebied van zelfregulering: de leerling kijkt terug en blikt vooruit.

Reflecteren
De reflectievragen bij de verschillende fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden. Zie ook de hand-out: Rollen van de leerkracht.

Taalonderwijs
Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de begrippenlijst.

Benodigdheden
Bij elke opdracht staat een opsomming van benodigdheden weergegeven.

Algemene benodigdheden
Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- digitaal foto- en filmtoestel
- (kleuren)printer

2. Introductie

Hoofddoel kennis	De leerling legt uit dat we allemaal anders zijn, en toch ook hetzelfde.
Hoofddoel vaardigheid	De leerling kan zich inleven in andermans eigenschappen.

Benodigdheden

- prentenboek *Zo zie ik eruit*, door Pierre Winters en Eline van Lindenhuizen. Bekijk de video als je het prentenboek niet hebt.
- Video *Wiebelbillenboogie* van Dansstudio Bounce
- bijlage tekst *De Wiebelbillenboogie*

Aan de slag in de klas

Het project kan op één van de volgende manieren worden geïntroduceerd:

Zo zie ik er uit
Bekijk samen het prentenboek *Zo zie ik eruit*, van Pierre Winters en Eline van Lindenhuizen. Bespreek het boek na aan de hand van de volgende vragen:

- Kenden de leerlingen alle woorden?
- Welke lichaamsdelen kenden ze misschien nog niet?
- Op welk lichaamsdeel zijn ze zelf het meest trots?

Rond af met de quiz die in het boekje staat; zo word je een echte expert.

Extra: Spelletje. Omschrijf een lichaamsdeel; de leerlingen raden welk lichaamsdeel je bedoelt. Dus bijvoorbeeld `Hiermee kun je ruiken', of `Hiermee kun je lachen, praten, eten', etc.

De Wiebelbillenboogie

Laat de leerlingen meedansen met het lied *De wiebelbillenboogie.* Met deze video kun je de leerlingen laten zien welke bewegingen ze erbij kunnen maken. Wie kan het hardst met zijn billen wiebelen? en waar kun je nog meer mee wiebelen? Laat de leerlingen om de beurt iets anders wiebelen, de rest doet hen na. en dan heb je zomaar een wiebelneuzenboogie, of een wiebeltenenboogie!

3. Oriëntatie

Benodigdheden

- filmpje *M'n achterkant* (Pino, Sesamstraat)
- spiegel
- behangpapier
- stift en schaar
- potloden

Aan de slag in de klas

Het filosofisch gesprek

In de oriëntatiefase van de les voer je naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Dit is belangrijk voor het creatieve proces. Je kunt het filosofisch gesprek natuurlijk ook tijdens de andere lesonderdelen inzetten. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Wanneer ben jij blij met jezelf?
- Wat vind je het leukste aan jezelf?
- Wat is je lievelingsonderdeel van je lichaam? Waarom?
- Als je iets aan jezelf zou mogen veranderen, wat zou je dan kiezen?
- Ben je nog jezelf met een ander hoofd of andere benen?

Oriëntatieopdracht

Voer onderstaande opdrachten uit of maak een keuze:

Mijn achterkant
Verwijs nog even terug naar *De Wiebelbillenboogie*. Je kunt je billen goed voelen met wiebelen, maar kun je ze zelf eigenlijk wel goed zien? Zie jij wel eens je eigen achterkant?
Laat de leerlingen zich erover verwonderen dat je jezelf wel gemakkelijk in de spiegel kunt bekijken, maar zodra je je achterkant wilt zien, wordt het ingewikkeld... Pak er eventueel een spiegel bij om dit te laten ervaren.
Vertel dat Pino daar een liedje over heeft gemaakt.
Start het filmpje *M'n achterkant*, waarin Pino van Sesamstraat zingt over de geweldig mooie achterkant van zijn lijf: waarom zien we die eens op tv, vraagt hij zich af.
Bespreek het lied na aan de hand van de volgende vragen:

- Waar ging het over?
- Wat zit er aan de achterkant van je lijf, dat je van voren niet kunt zien?
- Welke kant vind jij mooier bij jezelf: je achterkant of voorkant?

Silhouet
Volg onderstaande stappen:

- Vorm groepjes.
- Trek de omtrek van een aantal leerlingen over op een stuk behangpapier, zodat het silhouet van de leerling op ware grootte te zien is.
- Geef elk groepje een silhouet. Vraag hen op het silhouet een achterkant in te vullen, stel begeleidende vragen: Wat teken je allemaal? Haren, die mooie broek, bijvoorbeeld?
- Als de silhouetten klaar zijn, zoek dan samen met de leerlingen naar woorden om erbij te schrijven. Vorm daarmee een minigedichtje, als een beeldgedichtje. Zie bijvoorbeeld het beeldgedicht *IJs* van Paul van Loon en Elisa van Spronsen, of maak een kalligram.

Succescriterium	Bespreek met de leerlingen de opdracht(en): welke onderwerpen gaan zij onderzoeken de komende les of tijd? Formuleer vanuit het filosofisch gesprek en/of de oriëntatie-opdracht, samen met de leerlingen, een succescriterium waaraan zij werken. Een voorbeeld van een succescriterium bij dit project: Samen onderzoeken wie we zijn en ontdekken dat we blij met onszelf kunnen zijn.

4. Opdracht 1: Ik zou willen dat...

Aan de hand van *Kikker is Kikker* en *Was ik maar...* bespreken en bedenken de leerlingen wat ze heel graag heel goed zouden willen kunnen. Zal dat ooit lukken? Maar wat kunnen ze misschien zelf eigenlijk al heel goed?

Subdoel kennis	De leerling kent een aantal bijzondere eigenschappen van dieren.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan een foto van zichzelf bewerken in woord en beeld.

Benodigdheden

- prentenboek/video *Kikker is kikker*
- prentenboek *Was ik maar...*
- mogelijkheid om foto's te maken
- printer
- verf, potloden, stiften

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

Kikker is kikker
Lees het prentenboek *Kikker is kikker* voor, of laat het filmpje *Kikker is kikker* zien.
Bespreek het boek/filmpje na:

- Waarom werd Kikker zo verdrietig?
- Wat zou hij graag willen?
- En hoe loopt het af?

Was ik maar...
Lees het prentenboek van Mies van Hout *Was ik maar...*.
Bespreek het boek na: alle dieren verlangen naar iets anders en vergeten daarbij waarom ze zelf zo bijzonder zijn.
Stel bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Waar ben jij heel goed in?
- Wat zou jij heel graag heel goed kunnen?
- Welk dier zou jij willen zijn, en waarom? Kan dat dier iets wat jij niet kunt? Wat dan?

Tip: Bekijk ter voorbereiding het interview met Mies van Hout over dit boekje.

Extra: Bekijk het korte Sesamstraat-filmpje *Ik ben ik, jij bent jij, en samen zijn we wij*.

Uitvoeren

Fotomomentje
Maak van elke leerling een foto. Kies hierbij een neutrale achtergrond en fotografeer de leerling ten voeten uit. Laat hen zelf nadenken over hun houding.
Print de foto twee keer op A4-formaat uit.

Kijk eens wat ik opeens kan
Geef iedere leerling één van hun foto's.
Vraag de leerlingen op hun foto met potloden, verf, en/ of stiften, iets aan zichzelf te veranderen, zodat ze opeens iets zouden kunnen wat ze normaal niet kunnen. Bijvoorbeeld door vleugels toe te voegen, of iets anders. Leerlingen die al een beetje kunnen schrijven, kunnen woorden gebruiken, zodat het een beeldgedichtje wordt.

Presenteren

Bijzondere kinderen
Richt met alle foto's/werkjes een tentoonstelling in. Bespreek gezamenlijk een aantal van de resultaten: Kun je ook tekenen met woorden? Zou je, als je heel hard je best doet, misschien toch ooit kunnen vliegen, hoog springen, of iets anders? Hoe dan?

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Hoe kun je aan je bewerkte foto zien wat je wilt kunnen?
Reflectie proces	Hoe lukte het om woorden te vinden en te gebruiken?

5. Opdracht 2: Als een kameleon

In het boek *De kakelbonte kameleon* lezen we dat de kameleon heel graag eigenschappen en lichaamsdelen van andere dieren zou willen hebben. Maar eigenlijk wordt hij daar uiteindelijk helemaal niet blij van... Hoe zou jij er uitzien als je de eigenschappen van verschillende dieren zou kunnen overnemen? En hoe zou je je voelen?

Subdoel kennis	De leerling kent verschillende lichaamsdelen en hun eigenschappen.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan reflecteren op het verhaal.

Benodigdheden

- het prentenboek en het filmpje *De kakelbonte kameleon*
- werkstuk uit opdracht 1
- verf, potloden, stiften, papiersnippers, satéprikkers, knipsels, etc.

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

Ik wou dat...
Laat de voorkant van het prentenboek *De kakelbonte kameleon* zien. Laat de leerlingen raden wat voor dier dit is. Welke eigenschappen heeft een kameleon?
Bekijk de animatie op het digibord. Houd het kartonnen prentenboek bij de hand – daar zitten handige tabs in waardoor meteen het dier waar de leerlingen op doelen, erbij gepakt kan worden.

Bespreek het verhaal: De kameleon denkt: Ik wou dat....

- Waarom denkt de kameleon dat?
- Waarom wil de kameleon zijn als de ijsbeer?
- Welke lichaamsdelen van de flamingo kreeg de kameleon? (Vleugels en poten met zwemvliezen)
- Wat kreeg de kameleon van de vos? (Een pluimstaart)
- De kameleon wilde ook graag zwemmen als een vis. Wat heb je daarvoor nodig? Etc.

Kijk mij
Wat zouden de leerlingen willen hebben? De poten van een olifant? Zodat je lekker hard kunt stampen?
Laat de leerlingen meer voorbeelden bedenken en uitbeelden.

Tip: Gebruik de muziek (en tekst) van *De Wiebelbillenboogie* uit de introductie.

Uitvoeren

Ik ben net...
De kameleon krijgt van elk dier steeds een stukje, hij krijgt er steeds meer bij.

- Maak van de bewerkte foto's van de vorige opdracht een kopie en geef iedere leerling de tweede kopiefoto die je bij opdracht 1 uitprintte.
- Deel de klas in groepjes van vier leerlingen.
- Iedere leerling vraagt in diens groep van elke ander iets dat degene mag 'lenen', zoals de kameleon dat deed. Dit geleende kan bijvoorbeeld uit de foto van de ander geknipt of gescheurd worden. Of de leerling leent iets van een dier. Het geleende deel wordt toegevoegd hij toe aan de eigen foto.
  Welke naam zou er nu bij de leerling passen?

Presenteren

Ik ben een kameleon

- Hang alle resultaten op en bekijk ze samen met de leerlingen.
- Bespreek met elkaar wat jullie zien. Wat valt op, en wat vinden de leerlingen grappig of verrassend? Als je vijf benen hebt, waar ben je dan heel goed in?
- En: hoe zou je je voelen als dit echt kon? Blij, of juist niet zo, zoals de kameleon?

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Welke eigenschap zou je echt heel graag willen hebben?
Reflectie proces	Wat kun je vertellen over het verhaal van de kakelbonte kameleon?

6. Opdracht 3: Lichaamsdelen rijmen

De opdracht begint met het boekje *Ik ben ik en jij bent jij*. Personen en dieren in dit boekje blijken op een grappige manier met elkaar te 'rijmen', ze lijken in sommige opzichten heel erg op elkaar. Vervolgens wordt er met woorden gerijmd en gelijmd, met het gedichtje *Lijmen* als uitgangspunt. Wat gebeurt er als je lichaamsdelen van verschillende dieren gaat husselen? En krijgen ze dan ook een nieuwe naam?

Subdoel kennis	De leerling weet dat we allemaal uniek zijn en toch soms erg op elkaar lijken.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan rijmen en spelen met woord en beeld.

Benodigdheden

- prentenboek *Ik ben ik en jij bent jij* van Karl Newson
- gedichtje *Lijmen* van Joke van Leeuwen
- oude tijdschriften, scharen, lijm, papier

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

Voer onderstaande opdrachten uit of maak een keuze:

Ik ben ik...

1. Lees en bekijk het prentenboek *Ik ben ik en jij bent jij*.
   Dit boekje laat, op rijm, op een grappige manier niet alleen de verschillen maar juist ook onverwachte overeenkomsten zien tussen diverse personen. Het lijkt soms zelfs op beeldrijm.
2. Laat de leerlingen door de klas lopen, op zoek naar een medeleerling die op wat voor manier dan ook op henzelf lijkt: dezelfde krullen bijvoorbeeld, of dezelfde blauwe trui. Vergeet je achterkant niet!
3. Als ze iemand vinden, dan geven ze elkaar een high five en blijven als een `foto' bij elkaar staan. Als elke leerling iemand gevonden heeft, loop je door de klas en bespreek je een aantal koppels.

Kun jij de overeenkomst die de leerlingen hebben gevonden, ook zien? Hoe `rijmen' zij? Herhaal deze oefening een aantal keer.

Lijmen
Lees het gedichtje *Lijmen* van Joke van Leeuwen voor en toon de Plint-poster erbij.

Ik had drie beestjes, / drie beestjes van steen.
Een vogeltje. / Een veulentje. / Een varkentje.

Ze zijn gevallen. / Ze braken stuk.
Ik heb ze gelijmd. / 't is bijna gelukt.

Ik heb drie beestjes. Drie beestjes van steen.
Een volentje. / Een veukentje. / Een vargeltje.

Bespreek aan de hand van de volgende vragen:

- Welke dieren werden gelijmd?
- En welke namen kreeg je toen? Laat de leerlingen de dierennamen ´volentje, veukentje en vargeltje´ verklaren.
- Aan welke lichaamsdelen kun je ´volentje, veukentje en vargeltje´ herkennen?
- Kun je nog andere namen verzinnen?

Uitvoeren

Voer de volgende opdrachten uit of maak een keuze om het project uit te voeren.

Hoe rijmen wij
Herhaal de onderzoeksopdracht en laat de leerlingen tweetallen maken.

- Maak van elk `gerijmd tweetal' een foto als de leerlingen en/of hun ouders/verzorgers dat goed vinden. Dit kun je ook overslaan.
- Vraag de leerlingen in hun tweetal samen een kort rijmpje van bijv. twee regels te bedenken dat bij hen past. Help hen met het vinden van het rijm. Bijvoorbeeld: `Ik lijk op jou, want jouw trui is ook blauw' of `Kijk wij rijmen met elkaar, we hebben allebei zwart haar'.
- Print de foto's uit en/of schrijf de bedachte rijmpjes erbij of schrijf de rijmpjes opeen mooi papier.

Een ponijn en een kaard
Laat de leerlingen een fantasiedier maken door dierenfoto's te scheuren, te husselen en vast te plakken, zoals het volentje en het vargeltje.

- Geef de opdracht om drie plaatjes van dieren uit een tijdschrift te scheuren en/of te knippen.
- Knip de dieren doormidden en plak ze aan elkaar.
- Wat krijg je dan voor dier?
- Hoe heet dit nieuwe dier? Een ponijn, of een kaard, bijvoorbeeld?
- Waar herken je het dier aan?

Presenteren

Wij rijmen
Bundel de foto's en/of gedichtjes van de opdracht Hoe rijmen wij samen tot een boekje.
Of organiseer een levend taaltoneel moment. Nodig publiek uit. Leerlingen komen om de beurt als rijm-tweetal op en zeggen hun rijmpje op, als een levend rijm-prentenboek.

Vreemde dieren in de klas

- Zodra de werkjes klaar zijn, laat je de leerlingen in tweetallen over hun nieuwe dier vertellen. Welke namen zou dit nieuwe dier kunnen krijgen? Wissel de tweetallen enkele keren (binnen-buitenkring).
- Bespreek de resultaten vervolgens klassikaal. Wat vindt de klas van de combinatie en wat wordt de uiteindelijke naam?
- Schrijf die naam met viltstift onder het werkje en hang de werkjes op, of bundel ze in een dierenboek van de klas.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Met hoeveel leerlingen uit de klas 'rijm' jij?

Evalueren

Eindreflectie: zelfregulatie terugkijkend	Heb je een eigenschap of lichaamsdeel ontdekt waarvan je niet wist dat je die had?
Eindreflectie: zelfregulatie vooruitkijkend	Welke eigenschap van jezelf vind je het mooist en wil je wel uitlenen?